

Els sufixos intensius en el Diccionari català-valencià-balear¹

Maria-Pilar Perea
Universitat de Barcelona
mpilar.perea@ub.edu

Resum

És ben sabut que el *Diccionari català-valencià-balear* (*DCVB*) pren en consideració, en les definicions i en els exemples, la llengua antiga i la moderna i la llengua oral i la literària. La seva microestructura inclou, a més, tres apartats (fonètica, derivació –amb l’etiqueta “Intens[ius]”– i etimologia) que apareixen en una bona part de les seves 150.964 entrades, els quals li atorguen una compleció i una singularitat que l’allunyen dels diccionaris convencionals. Aquest treball se centra en els derivats que apareixen en el *DCVB*. Seria esperable que aquests constessin com a entrada (p. ex., “afeinassat”), però el més habitual és que s’incloguin en l’apartat “Intens[ius]” de cada lema. Aquest estudi pretén, d’una banda, justificar metodològicament l’aparició d’aquest apartat en el *DCVB*; d’una altra, estudiar lingüísticament els tipus de sufixos que componen els derivats, els quals apareixen en gairebé 4.000 entrades.

Paraules clau: lexicografia, derivació, lèxic, sufixos

Abstract

It is well known that the *Diccionari català-valencià-balear* (*DCVB*) takes into account the ancient, modern, oral and literary language in its definitions and examples. Its microstructure also includes three sections (phonetics, derivation –with the label “Intens[ius]” ‘intensives’– and etymology) which appear in a large part of its 150,964 entries. This configuration gives it a completeness and a singularity that moves it away from conventional dictionaries. This work focuses on the derivatives that appear in the *DCVB*. These derivatives might be expected to have their own separate entries (e.g. “afeinassat” ‘busy’), but the most usual thing is that they are included in the “Intens [ius]” section of each entry. This study aims, on the one hand, to justify methodologically the appearance of this section in the *DCVB*; and on the other, to study the types of suffixes that are added at the ends of the words to make the derivatives, which appear in almost 4,000 entries.

Keywords: lexicography, derivation, lexicon, suffixes

1. Introducció

És ben sabut que el *Diccionari català-valencià-balear* (*DCVB*) pren en consideració, en les definicions i en els exemples, la llengua antiga i la moderna i la llengua oral i la literària. La seva microestructura inclou, a més, tres apartats prou extensos (fonètica, derivació –amb l’etiqueta “Intens[ius]”– i etimologia), que apareixen en una bona part

de les seves 150.964 entrades, els quals li atorguen una compleció i una singularitat que l'allunyen dels diccionaris convencionals. Aquest treball se centra en els derivats que apareixen en el *DCVB*². Seria esperable que aquests constessin com a entrada (p. ex., “afeinassat”), però el més habitual és que s'incloguin en l'apartat “Intens[ius]” de cada lema. Aquest estudi pretén, d'una banda, justificar metodològicament l'aparició d'aquest apartat en el *DCVB*; d'una altra, estudiar els tipus de sufixos que componen els derivats, els quals apareixen en 3.721 entrades.

L'estudi es divideix en vuit parts, a més de la introducció. En primer lloc, s'examina el concepte “intensiu” tant des del punt de vista dels autors del *DCVB* com des del punt de vista de la descripció lingüística; en segon lloc, es presenten les dues classificacions més extenses en què s'integren els derivatius d'un bon nombre de lemes; en tercer lloc, es mostren les classificacions més reduïdes on s'incorporen alguns intensius de determinats lemes; en quart lloc, es desenvolupen tres elements del *DCVB* que estan relacionats amb la derivació (els noms propis, les fonts documentals i la informació dialectal); en cinquè lloc, es descriuen els sufixos que no encaixen en cap de les classificacions anteriors; en sisè lloc, s'enumeren els sufixos que apareixen en l'apartat “intensius”; en setè lloc, s'exploren els derivatius recollits en els quaderns de camp d'Alcover i Moll amb la finalitat comprovar fins a quin punt el contingut va ser utilitzat en la redacció del *DCVB*. El treball es tanca amb les conclusions.

2. El concepte “intensius” en el *DCVB*

En la introducció de la segona edició del *DCVB*, concretament en l'epígraf “Estructura dels articles”, Moll explica la tècnica que s'ha emprat en la redacció dels articles d'aquesta obra a partir de la descripció de l'entrada CABRA. A més de fer referència als diversos apartats que componen la citada entrada lèxica, indica, en parlar dels intensius: “A molts d'articles de substantius i adjectius, apareix un paràgraf d'intensius (Intens.), en el qual s'indiquen els principals augmentatius o diminutius derivats del mot cap d'article (per exemple: de *cabra*, augmentatius *cabrassa*, *cabrarra*, etc.; diminutius *cabreta*, *cabretxa*, etc.)”. L'apartat “intensius”, doncs, es limita a augmentatius i diminutius, ja que els col·lectius i “intensius de formació especial o irregular, o de particularitats semàntiques, es dediquen articles especials (*cabrum*, *cabrella*, etc.)” (p. xxvi).

Aquesta descripció tan breu contrasta amb el que Alcover va redactar en la primera edició del *DCVB* (p. xiv-xv), que resulta molt aclaridor per donar compte de la presència i distribució de les diferents formes derivades en el diccionari i en l'esmentat apartat d’“intensius”. Hi dedica un subapartat de l'epígraf 2, “Estructura dels articles”. Pel seu interès, i pel fet que el volum en qüestió no és fàcilment accessible, es reproduïx a continuació³:

Hi ha en la nostra llengua, principalment en els dialectes valencians y balears, una gran abundància d'intensius (augmentatius, diminutius, etc.) formats de substantius o adjectius ab determinats sufixes, y que formen una riquesa morfològica y lèxica tan grossa que cap llengua romànica, en no esser l'italiana, s'hi pot acomparar. Per expressar, v. gr., l'idea d'una dent grossa, podem donar an el mot *dent* totes aquestes formes: *dentarra*, *dentarràs*, *dentarrassa*, *dentarro*, *dentarrot*,

dentarrota, dentàs, dentassa, dentèl·la (Eyvissa), *dentola* (València), *dentolarra, dentolarro, dentot, dentota* y qualcuna altra⁴. Inversament, per significar una dent petita podem emprar la paraula *dent* sufixada ab totes aquestes formes: *denteta, dentetxa, dentèl·la* (Mallorca), *dentina, dentiú, dentiua, dentó, dentona, dentonet, dentoneta, dentarrí, dentarrina, dentarrinet, dentarrineu, dentarrinó, dentarrinoy, dentarró, dentarronet, dentarroneu, etc.*⁵

Les formes intensives d'un mot poden ésser de dues classes: a) intensius ordinaris, qui no tenen en llur significació més diferència respecte del positiu que l'expressar augment o disminució de l'idea que el positiu designa; b) intensius qui ha pres un cayre especial de significació qui no és merament lo d'augment o disminució del positiu, és a dir que són per llur valor semàntica mots novells, diferents y en certa manera independents del positiu. Els intensius pertanyents a la primera classe, o sia que no afigen al mot cap novella variant de sentit, el posam dins el mateix article del positiu, en una secció especial encapsalada ab l'abreviatura "Intens." (=intensius). Ara els qui presenten un cayre nou de significació, el posam com a caps d'articles especials en lo lloch que alfabèticament correspon a cadascún. Segons aquest criteri, les formes diminutives *finestreta, finestretxa, finestreua*, qui no expressen més idea que la de 'finestra petita', just les posam secundàriament dins lo mateix article *finestra*; mes la forma *finestró*, també diminutiva, la posam com a cap d'article diferent, perque ja no significa sols 'finestra petita' sino 'porticó d'una finestra'. Un dels diminutius de *porta* és *portica*, que va inclòs dins la secció d'intensius de l'article *porta*; però l'altre diminutiu *porticó* ja mereix ésser cap d'un article especial, car no significa just 'porta petita' en general, sino 'porteta col·locada a una finestra'. La paraula *bressol* és originàriament un diminutiu afectuós de *bres*; però a forsa d'usarse és arribada a perdre sa forsa diminutiva y a convertirse en un positiu, en un vertader sinònim de *bres*, y a donar per son conte un bell esbart de derivats com *bressolet, bressolada, bressolar, etc.*; donchs bé, el mot *bressol* té plena suficiència d'autonomia per poder ésser cap d'article, y per lo tant cal escriure un article *bressol* totalment emancipat de l'article *bres*.

Aclarida la distribució dels derivatius en les entrades del *DCVB*, es plantegen, però, altres qüestions, que s'intentarà de respondre en aquest article, entre altres: l'apartat "intensius" és homogeni?; té la mateixa estructura i contingut en totes les entrades que l'inclouen?; s'indica la procedència dialectal de determinades formes derivades?, es coneix la font de documentació (oral o escrita) dels intensius enumerats?

D'altra banda, des d'un punt de vista lingüístic, el concepte derivatiu "intensiú", s'entén com el "prefix o sufix que, en unir-se al mot primitiu, hi aporta un valor d'èmfasi d'increment o un grau elevat de respecte a la forma bàsica: *supermercat, extraplana*. Per extensió, els mots amb prefixos o sufixos intensius també s'anomenen genèricament intensius" (Pérez Saldanya *et al.* 1998: s. v. *intensiú*). Aquesta definició explica sols una part del concepte que Alcover i Moll apliquen en el seu diccionari, tenint en compte que, en realitat, adopten la divisòria bàsica entre a) sufixos expressius, emotius o apreciatsius, que englobarien els augmentatius i diminutius; i b) sufixos modificadors, que formalment poden ser els mateixos que els anteriors, però que tenen la facultat de modificar la base i generar una altra significació. Aquests darrers són els que, segons Alcover, encapçalarien un nou article.

A diferència de la classificació que fa la *Gramàtica de l'Institut d'Estudis Catalans* (GIEC) en relació amb els sufixos valoratius (p. 393): a) augmentatius i diminutius, d'acord amb la característica dimensional; b) despectius, d'acord amb l'apreciació afectiva; i c) intensius, d'acord amb els matisos en la intensitat o en la modalitat de l'acció; el *DCVB* engloba sota l'etiqueta d'"intensius" precisament els sufixos augmentatius, els diminutius, despectius (o pejoratius) i els valoratius (d'elogi, laudatoris o afectius), cosa que mostra la inexistència d'un acord absolut des d'un punt de vista terminològic.

Aquest estudi se centra en particular en els sufixos intensius del *DCVB* que estan inclosos en la secció "Intens[ius]", per bé que, en alguns casos, es tindran en compte els modificadors, atès que aquests també són susceptibles de generar derivació apreciativa, de caràcter diminutiu, augmentatiu o pejoratiu. Hi ha 3.721 lemes que incorporen l'esmentada secció. Les formes derivatives incloses en l'apartat "intensius" d'aquestes entrades no presenten una forma homogènia ni sistemàtica. Òbviament, no poden contenir el mateix nombre de formes derivades, ja que aquest fet depèn de la base i de l'ús que el parlant hi atorga, però el cert és que no tenen una estructura similar, ja que, de vegades, presenten una divisió bipartida, integrada per augmentatius i diminutius, o tripartida, formada per augmentatius, diminutius i pejoratius. Sovint, els derivats de cada grup apareixen seriatos, sense constar la tipologia a què pertanyen; o, de vegades, apareixen altres criteris que cal prendre en consideració en intentar entendre la metodologia emprada pels autors en fer la disposició dels diversos derivatius. En els apartats següents se'n farà l'agrupació i la descripció corresponents.

3. Els sufixos intensius: els dos grans grups

L'apartat intensius és present en un 2,46% de les entrades del *DCVB*. Una part dels derivats que integren la secció "intensius" es poden classificar, respectivament, en dues o en tres agrupacions. En el primer cas, es tracta d'augmentatius i diminutius d'un determinat lema (§3.1); en el segon cas, es tracta dels augmentatius, diminutius i pejoratius de certs lemes (§3.2). Els intensius que il·lustren les classificacions subsegüents s'han extret de l'apartat corresponent que figura en algunes de les entrades lèxiques del *DCVB*. En la majoria dels casos, s'ha optat per les solucions més il·lustratives i representatives.

3.1. Els augmentatius i els diminutius

La primera gran agrupació que apareix en l'apartat "intensius" del *DCVB* és la que integra els augmentatius i diminutius corresponents (537 = 14,43% del total) de determinats lemes, els quals poden contenir un nombre divers de formes derivades. La xifra menor té un caràcter unitari per a cada grup⁶. Aquesta divisió bipartida és present al llarg de tot el diccionari ja que es pot trobar entre els lemes *abatzer* i *xot*.

- (1) *agrós, -osa*: Intens.: a) dim.: *agroset, -eta*; b) augm.: *agrosot, -ota*.
Aladroc: Intens. Augm.: *aladrocot*. Dim.: *aladroquet*.

En contrapartida, altres lemes poden incloure un nombre de derivats prou extens:

- (2) *branca*: Intens.: a) Augm.: *brancassa, brancarra, brancota, brancot, brancarrassa*. b) Dim.: *branqueta, branquetxa, branquel·la, branqueua, branquiua, broncona, brancó, brancoia, brancoi, branquilló*.
budell: Intens. a) Augm.: *budellàs, budellarro, budellot*. b) Dim.: *budellet, budelletxo, budellel·lo, budelleu, budelli, budelló, budellei, budelloi, budellengo, budellingo, budellineu, budellinoi, budellinoiet*.

A aquesta bipartició en augmentatius i diminutius es poden afegir, d'una banda, un conjunt de lemes (262; 7,04% del total) que inclouen l'apartat "intensius" i que presenten dues úniques formes acabades, respectivament, amb *-et* i *-ot*, les quals es correspondrien amb la corresponent forma diminutiva i augmentativa de l'exemple (1), però sense que s'indiqui la pertinença a un determinat grup:

- (3) *arremangat, -ada*: Intens.: *arremangadet, -eta; arremangadot, -ota*.
escapada: Intens.: *escapadeta; escapadota*.

D'una altra banda, també s'hi poden afegir un grup de lemes (286 = 7,68% del total), integrat per adjectius, els derivatius dels quals compten amb una tripartició sistemàtica: els esmentats *-et* i *-ot* i un derivat superlatiu, *-íssim*, que, com es veurà més endavant, forma una agrupació per ell mateix (§2.2.1), però que alhora també sol aparèixer quan el lema de referència és un adjectiu.

- (4) *afortunat, -ada*: Intens.: *afortunadet, -eta; afortunadot, -ota; afortunadíssim, -ima*.
ociós, -osa: Intens.: *ocioset, -eta; ociosot, -ota; ociosíssim, -íssima*.

En els exemples esmentats ja es recullen una bona part dels sufixos que apareixen en la majoria de derivats que recull el DCVB, alguns dels quals es poden disposar de manera seqüencial:

(5)

Diminutius

Augmentatius

-et : <i>agros+et; aladroqu+et; branqu+et+a; budell+et</i>	-ot : <i>agros+ot; aladroc+ot; branc+ot+a, branc+ot, budell+ot</i>
-etx : <i>branqu+etx+a; budell+etx+o</i>	-às : <i>branc+ass+a; budell+às</i>
-el·l : <i>branqu+el·l+a</i>	-arr : <i>branc+arr+a; budell+arr+o</i>
-eu : <i>branqu+eu+a; budell+eu</i>	-arr+às : <i>branc+arr+ass+a</i>
-iu : <i>branqu+iu+a</i>	
-ó(n) : <i>branc+on+a, branc+ó; budell+ó</i>	
-oi : <i>branc+oi+a; branc+oi; budell+oi</i>	
-ill+ó(n) : <i>branqu+ill+ó</i>	
-í(n) : <i>budell+i</i>	
-ei : <i>budell+ei</i>	
-eng+o : <i>budell+eng+o</i>	
-ing+o : <i>budell+ing+o</i>	
-in+eu : <i>budell+in+eu</i>	
-in+oi : <i>budell+in+oi</i>	
-in+oi+et : <i>budell+in+oi+et</i>	

Aquesta disposició seqüenciada motiva que en l'apartat "intensius" d'alguns lemes, el *DCVB* inclogui, entre parèntesis, l'etiqueta "doble diminutiu" o "doble augmentatiu", que recull precisament alguns d'aquests sufixos concatenats. Com es pot observar a (6), el lema és ja una forma derivada. La citada etiqueta apareix sols en 15 ocurrences (0,4% del total):

- (6) *floretina*: Intens. doble dim.: *floret+in+oi+a*.
cantiró: Intens. doble diminutiu: *cantir+on+et*.
grandàs, *-assa*: Intens. dobles augmentatius: *grand+ass+às*,
grand+ass+arro, *grand+ass+ot*.
covonet: Intens. dobles diminutius: *covon+et+et*, *covon+et+ó*.
rajolí: Intens. dobles diminutius: *rajol+in+et*, *rajol+in+oi*, *rajol+in+etx+o*,
rajolin+el+l+o, *rajol+in+eu*.
xicotiu, *-iua*: Intens. (doble dim.): *xicot+iu+et*.
xurmí: Intens. (doble diminutiu): *xurm+in+et*.
fotim: Intens. (dobles diminutius): *fot+im+ei*, *fot+im+ó*.
maneta: Intens. (dobles diminutius): *man+et+et+a*, *man+et+etx+a*,
man+et+iu+a, *man+et+on+a*, *man+et+oi+a*, *man+et+ing+a*.
olleta: Intens. (dobles diminutius): *oll+et+et+a*, *oll+et+etx+a*, *oll+et+eu+a*,
oll+et+iu+a, *oll+et+in+a*, *oll+et+on+a*, *oll+et+oi+a*, *oll+et+ó*, *ollet+oi*.
fesset: Intens.: *fess+et+et* (doble diminutiu).
xaió: Intens.: *xai+o+net* (doble dim. de *xai*).
cossarrí: Intens. per reforçar el diminutiu: *coss+arr+in+eu*, *coss+arr+in+oi*,
coss+arr+in+ó, *coss+arr+in+oi+et*.
llobató: Intens., doble dim.: *llobat+on+et*.
animaló: Intens., dobles diminutius: *animal+on+et*, *animal+on+eu*.

3.2. Els augmentatius, els diminutius i els pejoratius

Una altra bona part dels derivatius inclosos en l'apartat "intensius" dels lemes del *DCVB* es classifiquen en tres grups formats per diminutius, augmentatius i pejoratius (707 = 19,05% del total). Aquesta divisió també és present al llarg de tot el diccionari ja que hi pot aparèixer entre els lemes *abric* i *xoric*. Com en el cas anterior, cada grup pot tenir un nombre divers de derivats. De caràcter unitari:

- (7) *noi*: Intens.: a) Augm.: *noiàs*. b) Dim.: *noiet*. c) Pejor.: *noiot*.
tia: Intens.: a) Augm.: *tiassa*. b) Dim.: *tieta*. c) Pejor.: *tiota*.

A aquest grup cal afegir una sèrie de 375 lemes (10,07 % del total) que contenen l'apartat "intensius", amb la mateixa tripartició indicada a (7) però que no estan encapçalats amb les etiquetes corresponents, sinó disposats correlativament un darrere l'altre, de vegades sense seguir un mateix ordre:

- (8) *aiguarent*: Intens.: *aiguarentet*, *aiguarentot*, *aiguarentàs*.
mostatxut, *-uda*: Intens.: *mostatxudet*, *-eta*; *mostatxudàs*, *-assa*;
mostatxudot, *-ota*.

Sembla que d'aquesta tripartició es desprèn que *-et* és el sufix diminutiu; *-às*, l'augmentatiu; i *-ot*, el despectiu. Tanmateix, el conjunt de dades no avala en tots els casos aquesta afirmació inicial.

En alguns lemes, la tripartició indicada pot presentar també una xifra força elevada:

- (9) *home*: Intens.: a) Augm.: *homenàs, homenarro, homenatxo, homenatxot*. b) Dim.: *homenet, homenetxo, homenel·lo, homenic, homenico, homeniu, homenoi, homenicoi, homeniqueu, homeneu, homenillo, homeningo, homeniquet, homeniquiu*. c) Pejor.: *homenot*.
pedra: Intens.: a) Augm.: *pedrassa, pedral, pedrassarra, pedrota, pedrot*. b) Dim.: *pedreta, pedretxa, pedrel·la, pedreua, pedrica, pedriuua, pedrona, pedró, pedrolí, pedrolina, pedrolinet, pedrolineu, pedrolinetxo, pedrolinoi*. c) Pejor.: *pedrota, pedrot*.

Novament els derivats contenen una bona representació de sufixos propis de cada grup, alguns dels quals, també en disposició seqüencial, ja havien aparegut a (5).

(10)	Diminutiu	Augmentatiu	Pejoratiu
	-et : <i>noi+et; ti+et+a; homen+et; pedr+et+a</i>	-às : <i>noi+às; ti+ass+a; homen+às; pedr+ass+a;</i>	-ot : <i>noi+ot; ti+ot+a; homen+ot; pedr+ot+a;</i>
	-etx : <i>homen+etx+o; pedr+etx+a</i>	<i>homen+às; pedr+ass+arr+a</i>	<i>pedr+ot</i>
	-ic : <i>homen+ic; homen+ic+o; homen+ic+oi; homen+iqu+eu; homen+iqu+et; homen+iqu+iu</i>	-ot : <i>pedr+ot+a; pedr+ot</i>	
	-el·l : <i>pedr+el·l+a</i>	-al : <i>pedr+al</i>	
	-iu : <i>homen+iu</i>	-arr : <i>homen+arr+o</i>	
	-ó(n) : <i>pedr+on+a, pedr+ó</i>	-atx : <i>homen+atx+o; homen+atx+ot</i>	
	-oi : <i>homen+oi</i>		
	-ill : <i>homen+ill+o</i>		
	-í(n) : <i>pedrol+í; pedrol+in+a; pedrol+in+et; pedrol+in+eu; pedrol+in+etx+o; pedrol+in+oi</i>		
	-eu : <i>homen+eu; pedr+eu+a</i>		
	-ing+o : <i>homen+ing+o</i>		

Com es pot comprovar a partir dels exemples, la formació de diminutius és més rendible que la d'augmentatius i pejoratius des del punt de vista de la concatenació de sufixos. D'altra banda, el sufix *-ot* pot ostentar el valor tant d'augmentatiu com de pejoratiu.

A més, com en el cas anterior, es poden afegir a aquesta agrupació la sèrie de 30 lemes (= 0,8% del total), també integrada per adjectius, els derivatius dels quals compten amb els esmentats *-et*, *-ot* i *-às* i un derivat superlatiu, *-íssim*. Veg. §2.2.1.

- (11) *gelós*, *-osa*: Intens.: *geloset*, *-eta*; *gelosot*, *-ota*; *gelosàs*, *-assa*; *gelosíssim*, *-íssima*.
mudat, *-ada*: Intens.: *mudadàs*, *-assa*; *mudadet*, *-eta*; *mudadot*, *-ota*; *mudadíssim*, *-íssima*.

4. Els sufixos intensius: els grups reduïts

4.1. Els augmentatius o els diminutius

Relacionats amb els diminutius i amb els augmentatius, hi ha també un grup de lemes, en el grup d'intensius dels quals sols figuren o bé els augmentatius o bé els diminutius (51 = 1,37%). Els augmentatius compten sols amb quatre ocurrencies, que presenten els sufixos *-às* i *-ot*, els quals ja havien aparegut fins ara.

- (12) *garbinada*: Intens. augm.: *garbinad+ass+a*.
greixando: Intens. augm.: *greixand+às*, *-ass+a*.
parrasca: Intens. augm.: *parrasc+ass+a*.
vagarro: Intens. augm.: *vagarr+às*, *-ass+a*; *vagarr+ot*, *-ot+a*.

En canvi, hi ha 48 ocurrencies pel que fa als diminutius. El nombre de solucions derivades varia considerablement segons el lema de referència. És especialment interessant la varietat de formes diminutives que presenta el mot "mica", i la successió de formes sufixades concatenades.

- (13) *comtessa*: Intens. dim.: *comtess+et+a*.
gerret: Intens. dim.: *ger+ret+et*, *gerr+et+ó*, *gerr+et+í*.
mica: Intens. dim.: *miqu+et+a*, *miqu+etx+a*, *miqu+eu+a*, *miqu+iu+a*,
mic+on+a, *mic+o+in+a*, *miqu+ing+a*, *mic+ot+a*, *mic+on+ot+a*,
mic+on+et+a, *mic+on+eu+a*, *mic+on+iu+a*, *mic+oi+a*, *mic+arr+in+a*,
mic+on+ing+a, *mic+orr+ot+et+a*, *mic+ot+et+a*, *mic+orr+ot+iu+a*,
mic+orr+ot+ing+a, *mic+orr+in+a*, *mic+orr+in+et+a*, *mic+ot+iu+a*,
mic+orr+ot+iu+a, *mic+orr+ot+iu+et+a*, *mic+on+in+a*.
volant: Intens. dim.: *volant+et*.

En cinc casos, els derivats diminutius van seguits de pejoratius, grup que ja acompanyava els augmentatius i els diminutius en l'esmentat bloc ternari.

- (14) *filet*: Intens.: a) Dim.: *filet+et*, *filet+ó*, *filet+oi*, *filet+iu*. b) Pejor.: *filet+ot*.
grava: Intens.: a) Dim.: *grav+et+a*. b) Pejor.: *grav+ot+a*.
marfegó: Intens.: a) Dim.: *marfegon+et*. b) Pejor.: *marfegon+ot*.

panet: Intens.: a) Dim.: *panet+et*, *panet+ó*, *panet+oi*, *panet+eng+o*,
panet+ing+o. b) Pejor.: *panet+ot*.
punt: Intens.: a) Dim.: *punt+et*, *punt+etx+o*, *punt+eu*, *punt+i*, *punt+iu*,
punt+arr+i. b) Pejor.: *punt+ot*.

Cal observar, d'una banda, que *marfegó*⁷ i *panet* ja contenen sufixos intensius, però, pel fet de designar noves realitats, constitueixen entrades lèxiques noves; i, d'una altra, que els sufixos diminutius són recurrents i alguns coincideixen amb els que s'han indicat més amunt.

Als dos grups esmentats, poden afegir-se els 100 (2,68% del total) derivatius que contenen alguns lemes que inclouen els sufixos paradigmàtics dels augmentatius (-*ot* i/o -*às*) i dels diminutius (-*et*).

Pel que fa als augmentatius, hi ha 8 ocurrences que contenen solament -*às*, i una que conté -*ot*, per exemple⁸:

- (15) *èxit*: Intens.: *exitàs*.
incendi: Intens.: *incendiàs*.
mandró: Intens.: *mandronàs*, -*assa*.
matrona: Intens.: *matronassa*.

N'hi ha 10 que contenen -*ot* i -*às*, per exemple:

- (16) *bàrbar*, *bàrbara*: Intens.: *barbarot*, -*ota*: *barbaràs*, -*assa*.
cap-gros: Intens.: *capgrossot*, -*ota*; *capgrossàs*, -*assa*.
cotxada: Intens. augm.: *cotxadassa*, *cotxadota*.
erm, *erma*: Intens.: *ermàs*, *ermot*.

Pel que fa als diminutius, 81 ocurrences, tant adjectius com substantius, contenen solament -*et*, per exemple:

- (17) *baldat*, -*ada*: Intens.: *baldadet*, -*eta*.
contemplació: Intens.: *contemplacioneta*.
orella: Intens.: *orellalet*.

I, a més, hi ha 92 ocurrences (2,47%), corresponents a adjectius, que inclouen tant el sufix diminutiu com el superlatiu; per exemple:

- (18) *interessant*: Intens.: *interessantet*, -*eta*; *interessantíssim*, -*íssima*.
penós, -*osa*: Intens.: *penoset*, -*eta*; *penosíssim*, -*íssima*.

4.2. Altres grups cohesionats d'intensius

Un examen detingut de l'apartat intensius dels lemes del *DCVB* detecta també altres grups prou cohesionats relacionats amb la derivació: els que corresponen als grups de superlatius, de pejoratius, de despectius, d'augmentatius (d'elogi o laudatoris) i

d'afectius. Els quatre darrers grups són presents en un nombre no gaire elevat d'entrades (36 = 0,96%); per contra, el grup dels superlatius es troba en 338 lemes (9,08%).

4.2.1. Els superlatius

Com es pot comprovar en els exemples, el terme superlatiu no acompanya sempre l'etiqueta "intensiu":

- (19) *abonat, -ada*: Intens.: *abonadíssim, -íssima*.
absolutament: Intens.: *absolutíssimament*.
esplèndid, -èndida: Intens. superl.: *esplendidíssim, -íssima*.
esplèndidament: Intens. superl.: *esplendidíssimament*.

S'observa, ordenant alfabèticament els lemes que presenten superlatius, que aquests es poden trobar entre els mots *abonat -ada* i *voraçment*, però que l'aparició del terme "superlatiu", acompanyant la secció "intensius", es generalitza a partir de l'entrada *evidentment*⁹. Fins aleshores la presència del terme era irregular. Cal fer notar, d'altra banda, que, com s'ha indicat, molts dels adjectius que contenen formes derivatives, inclouen també formes superlatives, fet que incrementa notablement el nombre de derivats que incorporen aquest tipus de sufix.

4.2.2. Els pejoratius

L'apartat "intensius" de 10 lemes conté l'etiqueta "pejoratiu" (en alguns casos hi pot haver derivats d'altres grups ja citats); per exemple:

- (20) *comte*: Intens. dim.: *comt+et, comt+etx+o* (pejor.).
comú: Intens. pejor. (en l'acc. II || 3)¹⁰: *comun+ot*.
farnaca: Intens. pejor.: *farna+cot+a*.
heretge: Intens. pejor.: *heretg+et, -eta; heretj+ot, -ot+a*.
pur: Intens.: a) Superl.: *pur+íssim, -íssim+a*. b) Pejor. (en l'accepció || 4):
pur+et, pur+ot, pur+and+o, pur+ang+o.

Cal observar que, com a pejoratius, a més de *-ot*, apareixen en alguns casos els sufixos *-etx+o*, *-and+o*, *-ang+o*, i fins i tot *-et*, en l'accepció "(dial.) Beneitot, curt d'enteniment (Mall.)", cosa que també s'esdevé en el grup següent. Aquest fet demostra l'estreta relació que existeix entre els sufixos i els aspectes lexicosemàntics.

4.2.3. Els despectius

Hi ha sols tres mostres d'intensius despectius, que molt probablement tenen el mateix caràcter que els pejoratius, i podrien ser afegits al grup anterior:

- (21) *conservador*: Intens. (aplicats principalment en to despectiu al || 3)¹¹:
conservador+et, conservador+etx+o, conservador+ot.
cultivàs: Intens. despectiu: *cultivass+ot*.
feram: Intens. despectiu: *feram+ot, afaram+ot*.

4.2.4. Els augmentatius (d'elogi o laudatoris)

El *DCVB*, juntament amb altres derivatius, diferencia 15 lemes que contenen augmentatius de to elogiós o laudatori. La majoria fa referència a oficis. Així, entre altres:

- (22) *dentista*: Intens.: a) Augm. i elogiós: *dentistàs*. b) Dim. i peyor.: *dentistetxo*.
dependent: Intens.: a) Augm. i laudatori: *dependentàs*. b) Dim. i peyor.:
dependentet, *dependentetxo*, *dependenteu*, *dependentó*, *dependentot*.
director: Intens.: a) Augm. d'elogi: *directoràs*. b) Peyor.: *directorot*,
directoretxo, *directorel·lo*, *directoreu*.
discurs: Intens.: a) Augm. i d'elogi: *discursàs*. b) Dim.: *discurset*. c) Dim. i
peyor.: *discursetxo*, *discursel·lo*, *discurseu*. d) Augm. que pot esser d'elogi i
peyor.: *discursarro*. e) Augm. i peyor.: *discursot*.
escriptor: Intens.: a) Augm. i de lloança: *escriptoràs*. b) Dim. i de
menyspreu: *escriptoret*, *escriptoretxo*, *escriptorel·lo*, *escriptoreu*. c) Peyor.:
escriptorot.
formatge: Intens.: a) Augm. i laudatori: *formatjàs*, *formatjarro*. b) Dim.:
formatget, *formatgel lo*, *formatgeu*, *formatgiu*, *formatjó*, *formatjoi*. c) Peyor.:
formatjot.
músic: Intens.: a) Augm. (laudatori): *musicàs*. b) Dim. (generalment
despectius): *musicuet*, *musicuetxo*, *musicuel·lo*. c) Peyor.: *musicot*.
professor: Intens.: a) Augm. (elogiós): *professoràs*. b) Dim. (despectiu):
professoretxo. c) Dim. (que pot esser elogiós o despectiu): *professorot*. d)
Peyor.: *professorot*.

4.2.5. Els afectius

Finalment, 8 lemes contenen intensius de to afectiu. Com en el cas anterior, l'apartat inclou també els altres grups esmentats, corresponents a augmentatius, despectius i superlatius.

- (23) *beat*: Intens.: a) Afectuosos: *beatet*, *-eta*; *beaó*, *-ona*. b) Despectius: *beatot*,
-ota; *beatarro*, *-arra*; *beatetxo*, *-etxa*; *beatutxo*, *-utxa*; *beatul lo*, *-ul·la*.
cec: Intens. afectuós: *ceguet*, *-eta*.
content: Intens.: a) Afectuosos: *contentet*, *-eta*; *contentó*, *-ona*. b) Superl.:
contentíssim, *-ima*.
foraster: Intens.: a) Afectuosos: *forasteret*, *-eta*; *forasteró*, *-ona*. b) Peyor.:
forasterot, *-ota*; *forasteretxo*, *-etxa*; *forasterando*, *-anda*; *forasteratxo*, *-*
atxa; *forasterarro*, *-arra*; *forasterango*, *-anga*.
pagès: Intens.: a) Afectuosos: *pageset*, *-eta*; *pagesó*, *-ona*. b) Peyor.:
pagesetxo, *-etxa*; *pagesando*, *-anda*; *pagesango*, *-anga*; *pagesarro*, *-arra*;
pagesol, *-ola*; *pagesot*, *-ota*. c) Augm.: *pagesàs*, *-assa*.
son: Intens.: a) Dim. i afectuosos: *soneta*, *sonarrina*. b) Peyor.: *sonota*. c)
Augm.: *sonassa*.

5. Altres grups relacionats amb els intensius

Altres tres grups relacionats amb la derivació són els que es refereixen als noms propis, als documents que serveixen de testimoni de l'ús dels intensius i als que es relacionen amb certes localitats o àrees dialectals o il·lustren determinats usos.

5.1. Els noms propis

El *DCVB* inclou 72 (1,93%) lemes que contenen un apartat d'intensius en noms propis: 23 corresponen a noms de dona i 49, a noms d'home.

Pel que fa als noms propis femenins, alguns contenen la divisió entre afectius i pejoratius o despectius:

- (24) *aina*: Intens. afectius: a) de simpatia: *Aineta, Ainona, Ainons*; b) pejor.: *Ainota, Ainot*.
ainès: Intens. afectius: a) de simpatia: *Aineseta, Ainesó*; b) pejoratiu: *Ainesota*.
anna: Intens.: a) Afectuosos: *Anneta, Annona, Annetona*; b) Pejor.: *Annota, Annot*.
francina: Intens.: a) Afectuosos: *Francineta, Francinona, Francinons*; b) Despectiu: *Francinota, Francinot*.
teresa: Intens. afectuosos: *Tereseta, Teresina, Teresona, Teresó, Teresica, Teresic*.
vicenta: Intens. afectuosos: *Vicenteta* (en valencià pronunciat *Vissanteta*)¹².

N'hi ha que sols contenen l'explicitació de diminutius:

- (25) *eulàlia*: Intens. dim.: *Eulalieta (Eularieta), Laiota*.
mercè: Intens. dim. (del nom propi de dona Mercè): *Merceneta; Mercenona*.

Altres s'inclouen, sense cap mena d'etiquetatge addicional, en l'apartat intensius:

- (26) *antònia*: Intens.: *Antonieta, Antoniota*.
francina-aina: Intens.: *Francina-Aineta, Francina-Ainons*.
llúcia: Intens.: *Llucieta; Lluciot*.
magdalena: Intens.: *Magdaleneta; Magdalenona; Magdalenons; Magdalenota*.
margarida: Intens.: *Margarideta; Margaridoia; Margaridota; Margaridó*.
maria: Intens.: *Mariassa; Marieta; Marietxa; Mariona; Marió; Mariota; Mariot*.

En alguns casos, l'apartat intensius també pot incloure hipocorístics:

- (27) *francesca*: Intens.: i abreviacions: *Francesqueta, Francescona* (De na Franceschona filla dels dits marit e muller, doc. a. 1358, arx. mun. de Barc.); *Cisca; Xesca; Xeca; Quica*.

guida: Intens.: a) Dim. i afectuosos: *Guideta, Guidona, Guidons*. b) Despectius: *Guidota, Guidot*.
josepa: Intens. a) Formes abreviades: *Jepa, Pepa, Bepa*. b) Augm.: *Josepassa, Jepassa, Pepassa, Bepassa*. c) Dim.: *Josepeta, Jepeta, Pepeta, Pepica, Jepica, Josepona, Jepona, Pepona, Bepona*. d) Pejor.: *Josepota, Jepota, Pepota, Bepota*.
munda [Raimunda]: Intens.: dim. *Mundeta*.
narda [Bernarda, val.]: Intens. dim. afectuós: *Nardeta*.
talena: Intens.: *Talenic, Talenó* (=Magdaleneta).
tona: Intens. dim.: *Toneta*.

En el primer exemple apareix una referència documental d'un dels derivatius, que constitueix una mostra del que es descriurà a §5.2.

Pel que fa als nom masculins, alguns es divideixen en afectius i pejoratius (o despectius):

- (28) *andreu*: Intens. a) Afectuosos: *Andreuet, Andreuel·lo, Andreuetxo, Andreuó*. b) Pejor.: *Andreuot*.
felip: Intens.: a) Dim. i afectuós: *Felipet, Felipó*. b) Pejor.: *Felipot*.

Altres contenen mostres de formes diminutives i augmentatives (i també, en algun cas, pejoratives):

- (29) *cristòfol*: Intens.: a) Augm. pejor.: *Cristofolot*. b) Dim.: *Cristofolet, Cristofoleu, Cristofoló, Cristofolí*.
joan: Intens.: a) Formes abreviades (vulgarismes): *Jan, Nan*. b) Augm.: *Joanàs, Joanarro*. c) Dim.: *Joanet, Janet, Janic, Joaniquet, Joanó*. d) Pejor.: *Joanot, Janot*.
miquel: Intens. a) Augm.: *Miquelàs, Miquelarro, Miquelango, Miquelatxo*. b) Dim.: *Miquelet, Miqueletxo, Miqueleu, Miqueliu, Miquelic, Miquelico, Miqueliquet, Miquelicoi, Miqueló, Miqueloi, Miqueli* [??], *Miquelinet*. c) Pejor.: *Miquelot*.

Altres intensius sols contenen l'explicitació d'afectuosos:

- (30) *cosma* o *cosme*: Intens. afectuós: *Cosmet* (Mall.); *Cosmenet* (Men.).
salvador: Intens. afectuosos: *Salvadoret, Vaoro, Voro* (val.).

En alguns intensius s'indica la zona geogràfica on s'utilitzen. Els derivatius que incorporen aquestes dades integren el grup d'intensius que contenen informació dialectal (vegeu §5.3).

Un bon nombre de derivatius sols contenen l'etiqueta única d'intensius:

- (31) *antoni*: Intens.: *Antoniet, Antoniot, Antoniàs, Antoniel·lo, Antonic, Antonió; Toniet, Toniàs, Toniell, Tonió*.

gabriel: Intens.: *Gabrielàs, Gabrielet, Gabrieletxo, Gabrielingo, Gabrieló, Gabrielot*.
joaquim: Intens. dim.: *Joaquimet, Quimet, Ximet, Ximoi*.
llorenç: Intens.: *Llorençàs, Llorencet, Llorençot, Llorençó*.
martí: Intens.: *Martinàs; Martinet; Martinetxo; Martinel·lo; Martínó; Martinic; Martinot*.
pere: Intens.: *Peret, Perot, Però, Peroi, Peric, Perico, Perins*.

Els derivatius es poden formar també a partir d'hipocorístics.

- (32) *biel*: Intens.: *Bielet, Bielot, Bielàs, Bieló, Bielingo*.
cinto: Intens.: *Cintet, Cintó*.
jep: Intens.: *Jepet, Jepot, Jepic, Jepó, Jepí, Jepolí*.
toni: Intens.: *Tonic, Toniàs, Toniet, Toniel·lo, Tonió, Toniot; Toniangues* (Llofriú).
vador: Intens. dim.: *Vadoret*.
xico: Intens.: *Xicó, Xicoi, Xiquet*.

Com s'esdevenia en els noms propis femenins, alguns intensius (*Guillemó, Jacint*) són exemplificats documentalment.

Finalment, altres noms propis combinen intensius i hipocorístics:

- (33) *francesc*: Intens.: i formes abreviades: *Francesquet, Francescó, Cesc, Xesc, Xec, Quico, Quicus, Xicus*.
francisco: Intens. i abreviacions: *Francisquet, Franciscó, Cisco, Ciscó, Cisquet, Xisco*.
jaumet: Intens. (dobles diminutius) i formes reduïdes: *Jaumetic, Jaumetó; Met*.
josep: Intens.: a) Formes abreviades: *Pep, Jep, Bep*. b) Augm.: *Josepàs, Jepàs, Pepàs, Bepàs*. c) Dim.: *Josepet, Jepet, Pepet, Bepet; Josepó, Jepó, Pepó; Bepó; Jepic*. d) Pejor.: *Josepot, Jepot, Pepot, Bepot*.
narcís: Intens.: *Narciset, Narcisot*; abreviadament, *Ciset, Cisot, Cisó*.

5.2. Les referències documentals

Hi ha 224 derivatius (6,01%) que contenen referències documentals. La finalitat és il·lustrar la presència (de vegades per primer cop) d'un determinat intensiu. Les referències són molt variades, tant antigues com modernes. A continuació se n'indiquen alguns exemples.

En alguns casos, l'apartat de derivatius conté sols una forma intensiva, que va acompanyada de la citació en l'obra referenciada:

- (34) *abundant*: Intens.: *abundantíssim, -ima*. S'aygo investí abundantíssima pujant 212 pams, Ignor. 16.

L'obra de referència és, en aquest cas, una publicació periòdica mallorquina, *La Ignorancia*. Diferents mostres d'intensius estan extretes d'altres setmanaris mallorquins, com ara *La Roqueta* (*celistre*: Intens. *celistret*: Un salistret ben recolat que entrava per ses finestres, Roq. 11), *El Catllar* (*centenar*: Intens.: *centenaràs* (augm.). Un centenaràs de caps, Catllar 11-XII-1920), *Scriptorium* (*cistelló*: Intens.: (doble diminutiu): *cistellonet*. Les dones proveïdes del cistellonet del blatdemoro de llevor, Scriptorium, maig 1926) o el *Butlletí de Dialectologia Catalana* (*galub*: Intens. dim.: *galubet* (BDC, XI, 56).)

En altres casos, atès que la font de documentació són obres lexicogràfiques, s'indiquen els derivatius juntament amb el diccionari d'on s'han extret:

- (35) *acanyat*: Intens.: *acanyadíssim*, *-íssima* (Amengual, Un Mall. Dicc.).
acòit: Intens.: *acolitet*, *acolitot* (Martí Gadea Dicc.).

Altres diccionaris que il·lustren intensius són el *Diccionari Aladern* (*agaús*: Intens. peyor: *agausot* (Aladern Dicc.)) o el *Diccionari Aguiló* (*gavadala*: Intens.: *gavadalota*: Una gavadalota de fust, inv. de Vic, a. 1413, ap. Aguiló Dicc.).

Les obres de referència pertanyen a totes les èpoques literàries, tant de l'època medieval (37) com contemporània (38):

- (36) *fidel*: Intens. superl.: *fidelíssim*, *-íssima* (Féu-li fidelíssima resposta de tot lo que era passat, Tirant, c. 294).
càlid: Intens.: *calidíssim* (Cartoxà IV, 94).
clement: Intens. superl.: *clementíssim*, *-ima*. O, *clementíssim* Pare meu, Villena Vita Chr., c. 17.
- (37) *acusat*: Intens.: *acusadíssim*, *-íssima* (Féu una cara de sorpresa acusadíssima, Pla Carrer 21).
agitat: Intens.: *agitadet*, *-eta*; *agitadot*, *-ota* (Estava roja y agitadota, Víct. Cat., Sol. 64).
corcor: Intens.: *corcoreta* (El goig d'haver trovat remey a la corcoreta que li havia dexat aquella resposta, Oller Rur. Urb. 89)¹³.

Altres testimonis provenen de textos antics:

- (38) *algorfa*: Intens.: a) Augm.: *algorfota*; b) Dim.: *algorfeta* (doc. a. 1577).
cota: Intens.: a) Augm.: *cotassa* (Dues cotasses de hom, vna blaua altra scura, doc. a. 1440 en l'arx. parr. de Sta. Col. de Q.).
estoc: Intens.: *estoquet* (Un stochet daurat, doc. a. 1519); *estocàs*.

Diversos exemples d'ús estan extrets de cançons populars:

- (39) *ardit*: Intens.: *ardidet*, *ardidot*, *ardidíssim*. «P'es puig de Randa i Aubenya | s'hi fan d'aquells homonets | petitons i ardidets | que són més forts que una penya» (cançó pop. Lluçmajor).

dormida: Intens.: *dormideta*, *dormidassa*, *dormidota*, *dormidarra*, *dormidona*. «El meu xiquet xicotet, | sa mare l'adormirà, | i farà una dormideta | hasta que es despertarà» (cançó de bressol valenciana).

Finalment, un nombre prou rellevant d'intensius es documenta en els treballs folklòrics d'Alcover, tant les *Contarelles* com les *Rondalles*:

- (40) *caparrí*: Intens. dobles diminutius: *caparrinet*, *caparrinetxo*, *caparrinel lo*, *caparrineu*, *caparrinoi*, *caparrinoiet*. (Cfr. Alcover Rond. I, 195).
cassino: Intens.: a) Dim.: *cassinet*. b) Augm. pejor.: *cassinot*. Un des cassinots de més mala fama des poble, Alcover Cont. 573.
envant: Intens.: *envantet* (Sabeu que està d'envantet lo des casament!, Alcover Cont. 22).
escotiflat: Intens.: *escotifladet*, *-eta*; *escotifladot*, *-ota* (Es Vei Orquès... dins es llit, escotifadot i xerecot, no tenia delit de res, Alcover Rond. VII, 29).
galanxó: Intens.: *galanxonet*, *-eta* (Quant el rey el va veure tan galanxonet, li va dir: Vols esser paje meu?, Alcover Rond. I, 184).

5.3. Els intensius amb localització geogràfica o que contenen mostres de llengua oral

Els intensius representatius des d'un punt de vista dialectal són tots els que, a més d'altres formes sufixades, aporten referències geogràfiques sobre el seu ús.

- (41) *alena*: Intens.:—a) Augm.: *alenassa*, *alenota* (Mall.).—b) Dim.: *aleneta*, *aleneua*.—c) Pejor.: *alenetxa* (Bal.), *alenota* (Cat.).

En alguns casos ofereixen també informació sobre la pronúncia:

- (42) *all*: Intens.:—dim.: *allet* [or., əlé̞t; occ. i val., alé̞t; mall., əjót; men. oriental, əét; men. occidental, əét];—augm.: *allot* [or., əlót; occ. i val., ałót; mall., əjót; men., ə́t].

Aquest grup està integrat per 89 lemes (2,39%). La selecció dels exemples següents aporten informació dialectal ordenada per àrees:

a) València

- (43) *adins*: Intens.: *adinset* (Val.).
albada: Intens.: *albadeta* (val. *albaeta*).
albat: Intens.: Dim.: *albaet* (Val., Gandia)
alfals: Intens. Dim.: *alfalsiu* (Val.).
amagacent: Intens. dimin.: *amagacenteta* (Santa Pola).
ansa: Intens.: b) Dim.: *ansiua* (val.).
arbre: Intens.—b) Dim.: *abriu* (Val.).
barranc: Intens.: b) Dim.: *barranquiu* (val.), *barrancusseu* (val.).
*bequelló*¹⁴: Intens.: *bequellonet* (Castelló).
cara: Intens. Dim.: *cariua* (val.).

fondada: Intens.: *fondadeta* (*fondaéta*, val.).
geperut: Intens.: *geperudet*, *-eta* (*La Geperudeta* és un nom afectuós que alguns han volgut aplicar a la Mare de Déu dels Desemparats de València).
nuet: Intens.: *nuetet* (val.).

b) Illes Balears

- (44) *abellerol*: Intens.: Dim.: *abelleroleu* [Men.].
abrigall: Intens.–a) Augm.: *abrigallot* [əβriγəjót, Mall.; əβriγəót, Men.].–b) Dim.: *abrigallet* [əβriγəjót, Mall.; əβriγəót, əβriγəét, Men.].
aficionat: Intens.: en el || 2¹⁵: *aficionadetxo*, *-etxa* (despectiu, Mall.).
afinador: Intens.: *afinadoret*; *afinadorot*; *afinadoretxo* (Bal.).
aixadell: Intens.: *xadellàs* (Eiv.).
al·lot: Intens.: a) recollits a Mallorca: *al·lotot*, *al·lotet*, *al·lotarro*, *al·lotàs*, *al·lotell*, *al·lotellot*, *al·lotetxo*, *al·loteu*, *al·loti*¹⁶, *al·lotó*, *al·lotineu*, *al·lotinoi*;–b) recollits a Menorca: *al·lotot*, *al·lotet*, *al·lotarro*, *al·lotàs*, *al·lotell*, *al·lotel·lo*, *al·lotetxo*, *al·loteu*, *al·lotó*, *al·lotoi*;–c) recollits a Eivissa: són augmentatius *al·lotot*, *al·lotarro*, *al·lotàs*, *al·lotatxot*, *al·loticatxot*, *al·lotél·lo*; són diminutius *al·lotet*, *al·loti*, *al·lotiu*, *al·lotó*, *al·lotoi*, *al·lotiquet*, *al·loticot*, *al·lotico*, *al·lotillo*, *al·loticoi*, *al·lotiquiu*.
albat: Intens. Dim.: *aubatet* (Bal.).
alfàbia: Intens. a) Augm. *aufabiel·la* (Eiv.). b) Dim.: *aufabiel·la* (Mall., Men.).
amo: Intens.: *ametxo*, forma diminutiva i despectiva (Mall.).
ansa: Intens. b) Dim.: *ansarrina* (mall.).
arbre: Intens.–a) Augm.: *abràs* (Men.), *abrot* (Bal.), *abrel·lo* [əβréllu, Eiv.], *abrarro* (Eiv.), *abratxo* (Eiv.).–b) Dim.: *abreu* (Bal.), *abrel·lo* [əβréllu] (Mall.), *abroi* (Eiv.), *abretxo* (Bal.).
armari: Intens.: a) Augm.: *armariot* (Bal.), *armariél·lo* (Eiv.). b) Dim.: *armarièl·lo* (Mall.).
ase: Intens.: a) Formes que conserven la n temàtica: *asenél·lo* (Eiv.).
babal·là: Intens.: || 2¹⁷: *babal·lanot*, *-ota* (Mall.).
banc: Intens.:–a) Aum.: *bancot* (bal.).
banya: Intens.: b) Dim.: *banyel·la* (mall., men.), *banyarrina* (mall.).
be: Intens. usats a Menorca: a) Augm.: *benarro*, *benàs*, *benot*. b) Dim.: *benet*, *benetxo*, *beneu*, *benillo*, *benitxo*.
braó: Intens.: b) Dim.: *braonillo* (men.).
cabra: Intens.: b) Dim.: *cabrillota* (Eiv.).
caia: Intens.: *caiota*. Hala, no sies caiota! (Alaró).
calàpat: Intens.: a) Augm.: *calapatot* (men. *calapot*). b) Dim.: *calapatet* (men. *calapet*), *calapató* (men. *calapó*), *calapatetxo* (men. *calapetxo*), *calapateu* (men. *calapeu*).
cara: Intens. a) Augm.: *caregassa* (mall.), *caréva* (men.).
casa: Intens. a) Augm.: *casarrassa* (Mall., Men.). b) Dim.: *casiua* (Eiv.), *casinga* (Mall.), *casoia* (Mall.), *casupeta* (Benissa), *casarrina* (Mall.).
comellar: Intens.: b) Dim.: *comellaretó* (Mall.).
companyia: Intens. afectuós: *companyieta*. «Aquest menut és sa meva companyieta» (Bal.).

comsevulla: Intens. peyor.: *comsevullot*. «Aquest negoci va comsevuïot ferm» (Mall.).

cove: Intens. *covenetxo*, *covenel-lo*, *coveneu*, *coveniu*, *covenoi*. Totes aquestes formes canvien dialectalment en *o* la *e* de l'infex *-en-* a Mallorca i Menorca, on la forma bàsica és *covo* en lloc per *cove*; així es diu *covonàs*, *covonet*, etc.

criança: Intens.: *crianceta*. Apareix aquest diminutiu en l'expressió *mala crianceta* en el sentit d'acció dolenta d'un infant: «Hala, no facis males criancetes, que aniràs a l'infern» (Men.).

cula: Intens.: *culeta*, 'vulva' en el llenguatge infantil de Menorca.

educat: Intens.: *educadot*, *-ota* (Mal educadot).

esma: Intens.: *eimeta* (Mall., Men.: «Aquest infantó té molta eimeta»).

fang: Intens.: A Mallorca és freqüent formar els derivats de *fang* amb ensordiment de la *g*, pronunciant-se *fancot*, *fanquet*, etc.

llamp: Intens.: *llampet*, *llampot*, *llampàs*, *llamparro*, *llamparràs*, *llamparrot*, *llampiu*, *llampó*. (A Menorca, on es pronuncia *llam* sense *-p* final, els derivats d'aquest mot es formen també sense *p*: *llamet*, *llamot*, etc.).

meu: Intens.: *meuet* o *mevet*, en les expressions interjectives «fill mevet» i «Déu mevet» (Palma).

polit: Intens.: A Eivissa hi ha alguns derivats especials: *polidiu*, *-iua*; *polidoi*, *-oia*; *polidonet*, *-eta*; *polidonoï*, *-oia*; *polidoni*, *-iua*; *polidico*, *-ica*.

sabata: Intens.: a) Augm.: *sabatèl-la* (dial. eiv.). b) Dim.: *sabatèl-la* (mall. i men.).

sarg: Intens. dim.: *sarcotell* (Men.).

suara: Intens.: *susaroia* (Eiv.).

xalada: Intens.: *xaladeta* (es diu a Menorca, principalment, de les rialles que fan els infants molt petits).

c) Català oriental

(45) *aixerriat*: Intens.: *aixerriadàs*, *-assa*: indòmit i sense seny (Llofriu).

albat: Intens. Dim.: *aubatet* (Tarr.).

ambosta: Intens.: a) Augm.: *ambostassassa* (Torelló).

animal: Intens.: a) Augm.: *animalassàs* (Cat.).

arbre: Intens. b) Dim.: *abric* (Ripoll).

armari: Intens.: b) Dim.: *armariot* (or.).

avall: Intens.: *avallic* (Olot).

banc: Intens.: -b) Dim.: *bancot* (Cat.).

barjaula: Intens.: *barjaulassa* (Empordà). Hi ha la forma masculina *barjaulàs*, que s'aplica a l'home vagabund i de conducta sospitosa.

barranc: Intens.: a) Augm.: b) Dim.: *barrancot* (or.).

blat: Intens.: a) Catalunya també *bladet*, *bladic*, *bladot*, *bladàs*.

febre: Intens.: b) Dim.: *febrot* (cat. contin.).

ratinyol: Intens. dim.: *ratinyolet*. Als nens petits els diuen, acarant-los: *ratinyolet* de sucre (Llofriu).

suara: Intens.: *suarassa* (Lluçanès).

d) Català occidental

- (46) *aixadell*: Intens.: *xadellet*, *xadellot*, *xadellàs* (Pobla de L.).
àrie: Intens.: *ariet* (Bellpuig).
casa: Intens.: b) Dim.: *casirona* (Ribagorça), *casironeta* (Ribagorça),
casissoneta (Ribagorça), *casolineta* (Ribagorça).
casillona: Intens.: dim., *casilloneta* (Bonansa).

El *DCVB* recull un sol cas d'intensiu pertanyent al dialecte rossellonès: *boci*: Intens. dim.: *bocinill* (ross.).

D'altra banda, hi ha intensius que s'usen en més d'una àrea dialectal:

- (47) *arbre*: Intens.–a) Augm.: *abrot* (Bal., Val.).
aixadell: Intens.: *xadellàs* (Pobla de L., Eiv.).
albat: Intens. Dim.: *aubatet* (Tarr., Bal.).
alcova: Intens. c) Pejor.: *alcovota* (dim. a Cat., augm. a Bal.).
barranc: Intens.: a) Augm.: *barrancot* (val., bal.)
casa: Intens.: b) Dim.: *casium* (Val., Eiv.).
corrent: Intens.: –c) Superl.: *correntíssim*, *-ima*.– «Aquest al·lot està bastant correntet de llegir i escriure». «Això no t'ha d'estranyar: és una cosa correntíssima» (Cat., Val., Bal.).

Els intensius d'aquest grup també contenen algunes indicacions de caràcter sociolingüístic, especialment aplicat als nens:

- (48) *agut*: Intens.: *agudó*, *-ona* (aplicat especialment als nens); *agudot*, *-ota*; *agudoï*, *-oia*.
serafí: Intens. dim. (aplicat sobretot a infants o a estimades, com a nom de gran amor): *serafinet*, *serafineu*, *serafinó*, *serafinoï*, *serafinoí*, *serafinoiet*, *serafinoïnet*.
dos: Intens.: en el llenguatge familiar s'usa la forma diminutiva *dosets*, però gairebé només en la locució *tots dosets* (dim. de *tots dos*); així, parlant de *dos infants*, direm: «Se'n van *tots dosets* a escola».

Hi ha també mostres de llengua oral, que donen compte en alguns casos de la pronúncia:

- (49) *consumació*: Intens. (del || 3)¹⁸: *consumacionassa*, *consumacioneta*. «Hem anat al cafè i hem fet una *consumacionassa*». «Per una *consumacioneta* de no-res fan pagar un *dineral*».
dècim: Intens.: *decimet* («Senyora, me compri un *decimet*, que traurà sa grossa!»).
gat: Intens.: c) Pejor.: *gatot* (que pot ésser també augmentatiu o diminutiu, segons les comarques).
perhora: Intens.: *perhoret* («¿Com has vingut tan *perhoret*?»)
rango: Intens.: *ranguet* («Aquesta dona és una *ranguet*»); *rangot*.

raor: Intens.: a) Augm.: *raoràs*. b) Dim.: *raoret*. c) Pejor.: *raorot*. (En el llenguatge vulgar s'usen les formes *raonet* i *raonot*, perquè, no pronunciant-se la *-r* final de *raor*, aquest mot ha estat considerat com un dels acabats en *-ó*, que formen el plural en *-ons* i els derivats en *-onet*, *-onot*).

recalada: Intens.: *recaladeta* («Farem una recaladeta en el cafè de la cantonada»).

sang: Intens.: *sangassa*, *sangueta*, *sangota*. A causa de la pronúncia sorda de la velar final (*saŋk*), es formen vulgarment derivacions amb *c* en lloc de *g*, com *sancassa*, *sanqueta*, *sancota*.

setrill: Intens.: a) De la forma normal *setrill*: *setrillàs*, *setrillet*, *setrillot*. b) De la forma dialectal *setrii*¹⁹: *setriàs*, *setriarro*, *setriet*, *setriot*. c) De la forma dialectal *setrí*: *setrinàs*, *setrinarro*, *setrinet*, *setrineu*, *setrinot*.

6. Els sufixos que no pertanyen a cap grup

La suma de totes les agrupacions indicades fins ara representa el 84,04% del total de lemes que contenen mostres d'intensius en el *DCVB*. Les 16,96% ocurrences restants corresponen a entrades que tenen un apartat d'intensius que inclouen sufixos tant formalment com numèricament molt variables.

Un grup relativament extens és el que recull els lemes els intensius dels quals adopten els sufixos *-às* o *-et*, amb 70 ocurrences. Aquests sufixos representen, d'una banda, una forma d'augmentatiu, que ja s'ha vist que un bon nombre de casos convivia amb *-ot*, i el sufix diminutiu per excel·lència *-et*.

- (50) *animació*: Intens.: *animacioneta*, *animacionassa*.
obrer, *-era*: Intens.: *obreràs*, *-assa*; *obreret*, *-eta*.

En proporcions molt menors, el sufix *-et* pot anar acompanyat de derivats que contenen altres sufixos, com ara: *-í* (*trot*: Intens.: *trotet*, *trotí*); *-eu* (*afegitó*: Intens.: *afegitonet*, *afegitoneu*); *-at* (*solell*: Intens.: *solellet*, *solellada*); *-ó* (*atxerevit* o *atxerovit*, *-ida*: Intens.: *atxerevidet*, *-eta*; *atxerevidó*, *-ona*); *-iu* (*aixadella*: Intens.: *aixadelleta*, *aixadelliua*; *refillol*: Intens.: *refillolet*, *refilloliu*); *-ic* (*enllà*: Intens.: *enllanet*; *enllanic*); *-ell*: (*garbí*: Intens.: *garbinet*, *garbinell*); *-às* (acompanyats sovint, atès que es tracta d'adjectius, de la forma de superlatiu *-íssim*): *instruït*, *-ida*: Intens.: *instruïdet*, *-eta*; *instruïdàs*, *-assa*; *instruïdíssim*, *-íssima*.

En altres sèries ternàries, el sufix *-et* apareix també, en diversos lemes, combinat amb altres sufixos: *-ot*, *-ic* (*trempat*: Intens.: *trempadet*, *-eta*; *trempadot*, *-ota*; *trempadic*, *-ica*); *-eu*, *-ot* (*arrapada*: *arrapadeta*, *arrapadeua*, *arrapadota*); *-ot*, *-etxo* (*argenter*: Intens.: *argenteret*, *argenterot*, *argenteretxo*); *-ot*, *-at* (*ranxo*: Intens. (del || 4 b)²⁰: *ranxada*, *ranxet*, *ranxot*); *-ot*, *-iu* (*diabló*: Intens. *diablonet*, *diabloneu*, *diabloniu*); *-ot*, *-ó* (*aprenent*: Intens.: *aprenentet*, *aprenentó*, *aprenentot*); *-às*, *-ó* (*esparrall*: Intens.: *esparrallet*, *esparralló*, *esparrallàs*); *-ic*, *-eu* (*estellicó*: Intens.: *estelliconet*, *estelliconic*, *estelliconeu*); *-às*, *-arr* (*festa*: Intens.: *festassa*, *festarra*, *festeta*); *-et*, *-às*, *-ic* (*flaire*: Intens.: *flairassa*, *flaireta*, *flairica*); *-et*, *-ot*, *-arr* (*gotzo*, *gotza*: Intens.: *gotzet*, *-eta*; *gotzot*, *-ota*; *gotzarro*, *-arra*); *-ot*, *-í* (*tos*: Intens.: *tosseta*, *tossina*, *tossota*); *-ell*, *-ot*

(*ruixat*: Intens.: *ruixadet*, *ruixadell*, *ruixadot*). I les combinacions poden ampliar-se amb derivats amb quatre o cinc sufixos, un dels quals és *-et*.

A més, altres sufixos que apareixen en determinats lemes són: *-ot*, *-às*, *-arro* (*temporal*: Intens. (del || 2)²¹: *temporalàs*, *temporalarro*, *temporalot*) o *-às*, *-ot*, *-ic* (*tràmpol*: Intens.: *tràmpolàs*, *tràmpolot*, *tràmpolic*).

I en gairebé un centenar de lemes, els sufixos esmentats, seqüenciats o no, formen un nombre força elevat de derivats, com ara, per posar uns exemples:

- (51) *ensabonada* Intens.: *ensabonadeta*, *ensabonadassa*, *ensabonadota*, *ensabonadeua*, *ensabonadiua*, *ensabonadona*, *ensabonadeta*.
canadella Intens.: *canadellassa*, *canadellota*, *canadellot*; *canadelleta*, *canadelletxa*, *canadellel·la*, *canadelleua*, *canadellona*, *canadelló*, *canadellina*.
estret Intens.: *estretet*, *-eta*, *estretot*, *-ota*; *estretic*, *-ica*; *estretiu*, *-iua*; *estreteu*, *-eua*; *estretó*, *-ona*; *estretoi*, *-oia*; *estretetxo*, *-etxa*; *estretel·lo*, *-el·la*; *estretíssim*, *-íssima*.
forqueta Intens.: *forquetassa*, *forquetarra*, *forquetota*, *forquetot*, *forqueteta*, *forquetetxa*, *forqueteua*, *forquetiua*, *forquetona*, *forquetoia*, *forquetó*, *forquetina*.
petit Intens.: *petitet*, *-eta*; *petitetxo*, *-etxa*; *petitel·lo*, *-el la*; *petitiu*, *-iua*; *petiteu*, *-eua*; *petitó*, *-ona*; *petitói*, *-oia*; *petitei*, *-eia*; *petitengo*, *-enga*; *petitingo*, *-inga*; *petitonet*, *-eta*; *petitonel·lo*, *-el·la*; *petitonetxo*, *-etxa*; *petitonoi*, *-oia*.

En aquests casos les seriacions de sufixos són molt elevades i sembla que depenen de la freqüència d'ús del mot.

7. Els sufixos resultants

Els sufixos, doncs, que han aparegut en els derivats indicats són els següents, alguns dels quals, com s'ha vist, són susceptibles de disposar-se seqüencialment:

- (52) *-ada*: *xiripada* (xiripa)
-ando: *xerencando* (xerec)
-anxo: *brutanxo* (brut)
-arro: *constipadarro* (constipat)
-às: *disgustàs* (disgust)
-atxo: *homenatxo* (home)
-el·lo: *dinerel·lo* (diner)
-ell: *ruixadell* (ruixat)
-eng: *mentiderango* (mentider)
-et: *trotet* (trot)
-etx: *anedetxa* (àneda)
-eu: *forqueteua* (forqueta)
-ic: *morenic* (moreno)
-ill: *branquilló* (branca)

-illo: homenillo (home)
-im: fotimó (fotim)
-i(n): cordellina (cordella)
-ing: miquinga (mica)
-iny: menudinyo (menut)
-iss: magrissó (magre)
-íssim: negríssim (negre)
-iu: xicotiu (xicot)
-oi: regalimoi (regalim)
-ol: llevantol (llevant)
-o(n): calentó (calent)
-orr: micorroteta (mica)
-ot: turonot (turó)

Alguns d'aquests sufixos (-*anx*, -*eng*, -*etx*) no han estat recollits a Fabra (1956: 113), Mascaró (1986: 24-31), Cabré (1994: 103-106), Cabré (2008: 772-773) ni GIEC (2016: 413-419). Hi ha també alguna forma peculiar, integrada per alguns sufixos dubtosos, com ara *envegiques* (*enveja*); *sullanos*, *sullanetes* (*su-allà*); *moracoto*, *moracot* (*moraco*); *casupeta* (*casa*), *micoïna* (*mica*).

També certs noms propis presenten alguns sufixos atípics, com ara -*ot* per a les formes femenines pejoratives: *cfr. Ainot vs. Ainota; Annot vs. Annota, Mariot vs. Mariota, Guidot vs. Guidota*; formes apocopades com *Teresó vs. Teresona, Teresic vs. Teresica*, en cas d'intensius afectuosos; i solucions especial com ara *Francina-Ainons, Magdalenons, Guidons*.

En aquesta descripció es pot constatar el potencial dels sufixos intensius a l'hora de combinar-se amb determinades bases i alhora de combinar-se entre ells. Caldria, però, estudiar més endavant quins són els sufixos més rendibles tant des del punt de vista de l'aparició al *DCVB* com des del punt de vista de la distribució dialectal. Ja s'ha vist en la secció §5.3 que hi havia alguns sufixos característics de certes localitats o àrees. Si aquesta informació s'ha ressaltat en diverses ocasions sorprèn que les referències a la variació dialectal no siguin més explícites i detallades. Es pot apreciar que la possibilitat de les bases d'adjuntar certs sufixos té a veure precisament amb l'àrea geogràfica. En efecte, les Illes Balears presenten una gran varietat de sufixos, en especial diminutius, i el País Valencià és especialment procliu a utilitzar formes diminutives, potser sense tenir-ne tanta varietat formal. En canvi, en català oriental i occidental determinats sufixos són gairebé desconeguts (-*el·l*, -*etx*, -*eng*, etc.) i altres ben poc rendibles (-*oi*: *petitoi, alegroi*).

8. Els derivatius als quaderns de camp d'Alcover

Davant del panorama esbossat en la descripció dels sufixos, on es pot veure una certa voluntat d'agrupació de les formes, però alhora una tendència a la disposició seriada dels derivatius, de vegades en formes ben poc habituals i esperables (per exemple, *contemplacioneta* o *consumacionassa*, entre molts altres), caldria preguntar-se d'on es van extreure els derivats que conté el *DCVB* i si van ser recollits al llarg del treball de

camp que Alcover –i posteriorment Moll– dugué a terme, i, en cas afirmatiu, com va ser aprofitada aquesta informació.

Els quaderns de camp (<http://alcover.iec.cat>) recullen 852 registres relacionats amb la derivació. A grans trets, aquests es poden agrupar, d'acord amb la denominació que apareix en els quaderns, en diminutius (“*mica* > *micarrina* > *micarrinona*: el Pont de Suert; era molt primoy (primet)”. “Molt finoy (fi): Sant Antoni de Portmany”), augmentatius (“fan es aumentatius en *-ás*, *-assa*; *-[ɔ]t*, *-ota*, i devegades en *-arru*, *-arra*: Sant Llorenç de Morunys”; “*dent[ɔ]t*, *dent[ɔ]ta*, *dentarro*, *dentarra*, *dent[ɔ]l*, *dent[ɔ]la*, *dentarr[ɔ]t*, *dentolarro*, *dentolarra*: aumentatius de *dent*: Sanet de la Rectoria”), col·lectius (“*brancam*, *fullam*, *espigam*, *portam*, *bigam*: Igualada”; “*ka[ð]irá[ðɛ]* < *ka[ð]ir[ɛ]*; *tawlá[ðɛ]* < *táwl[ɛ]*, *anre[ɜ]olá[ðɛ]* < *re[ɜ]l[ɛ]*, *ba[ŋ]ká[ðɛ]* < *bá[ŋ]*, *gosá[ðɛ]* < *gos*, *kapellaná[ðɛ]* < *kapellá* (colectius): Tremp”) i intensius (“Intensius en *-el·la*: *tusig[é]l·l[ə]*: *k[ə]nt[ə]d[é]l·l[ə]*: gran cantada; *trun[ə]r[é]l·l[ə]*: gran tronada: Eivissa”; “*veyardo*, *veyarda*: intensiu, despectiu: Esporles”).

Quant a les àrees examinades, hi ha informació recollida sobre la derivació en alguerès (que no apareix en cap moment en el *DCVB*), el balear (més de la meitat dels registres), varietat que és especialment creativa a l'hora de generar processos de derivació, i en especial l'eivissenc (cfr. Moll 1957), per exemple: *al·lot*: *al·lutot*, *al·lutél·lu*, *al·lutatxu*, *al·lutarru*, *al·lutàs*; *fadrí* / *fadrina*: *fadrinarru*, *-arra*, *fadrinàs*, *-assa*, *fadrinet*, *-ota*, *fadrinel·lu*, *-el·la*, *fadrinatxu*, *-atxa*, *fadrinet*, *-eta*, *fadriniu*, *-iua*, *fadrinoi*, *-oja*, *fadriniquet*, *-eta*, *fadrinatxet*, *-eta*, *fadrinatxot*, *-[ɔ]ta*, *fadrinatxiu*, *-iu*²²; *lletra*: *lletrarra*, *lletrassa*, *lletrota*, *lletrel·la*, *lletraxa*, *lletreta*, *lletriuua*, *lletroia*, *lletrica*, *lletriqueta*, *lletretxota*, *lletretxina*, *lletretxoia*, *lletrutxa*, *lletranga*; *mà*: *manota*, *manassa*, *manarra*, *maneta*, *maniu*, *maniueta*, *manicoja*, *maniquiua*, *manatxa*, *manél·l[ə]*, *manica*, *maniquina*, *maniqueta*.

Hi ha també noms propis: *Miquel*: *Miquelot*, *Miquelàs*, *Miquelarru*, *Miquelangu*, *Miquelutxu*, *Miquelet*, *Miqueló*, *Miquelí*, *Miqueliu*, *Miqueliuet*, *Miquelel·lu*, *Miquel[ɔj]*, *Miquelicu*, *Miqueliquet*, *Miquelicój*, *Miquelatxu*.

I molts intensius en *-el·la*: *[λə]mp[ə]r[é]l·l[ə]*: que fa llamps; *sun[ə]r[é]l·l[ə]*: sonada forta i destrepada, desgavellada; *jug[ə]r[ɛ]l·l[ə]*: jugada desordenada; *menjer[é]l·l[ə]*: menjada excessiva.

També el menorquí compta amb una bona representació de derivatius: *quissó*: *quissunot*, *quissunàs*, *quissunarru*, *quissunet*, *quissunetxu*, *quissunel·lu*, *quissuneu*; *cus*: *cussot*, *cussàs*, *cussarru*, *cusset*, *cusseu*, *cussó*, *cussetxu*, *cussel·lu*, *cussitu*; *homu*: *hum[ə]n[ə]t*, *humenicu*, *humenitxu*, *humenitxu*, *humenil·lu*; *al·lot*: *al·lutet*, *al·lutetxu*, *al·lut[ɛ]l·lu*, *al·lut[ɔj]*; *pont*: *pontet*, *punterroró*, *punterrorunet*; *fii*: *fiet*, *fió*, *fi[é]txu*, *fi[é]l·lu*. A Mallorca, a Artà es recull diversos intensius relacionats amb *retxa*: “*retxeta*, *retxina*, *retxinoy*, *retxinet*, *retxat*, *retxineta*, *retxot*, *retxinó*, *retxel·la*, *retxenat*, *retxineua*”.

De diferents localitats del català occidental es registren també derivatius, però amb una xifra prou inferior. Així a Montesclado (Pallars Sobirà): *[ɔ]me*: *omenás*, *omen[ɔ]t*, *omenárro*, *omenét*; *d[ɔ]no*, *don[ɔ]t[ə]*, *donas[ə]*, *donét[ə]*; Tortosa: *jove*, *jovenot*, *jovenàs*, *jovenet*, *jovenel·lo*; Gandesa: *home*, *homen[ɔ]t*, *homenás*, *homenatxo*, *homenet*;

o el Pont de Suert: Francesc: [tʃ]ik, [tʃ]ik[ɔ]t, [tʃ]ikas!, [tʃ]ikarró, [tʃ]ikarron[ɔ]t, [tʃ]iket, [tʃ]ikarri.

En les localitats del català oriental apareixen els sufixos més comuns: Tossa de Mar: *h[ɔ]me*: *hum[ə]nàs*: gros i alt; *hum[ə]n[ɔ]t*: dolent, despreciable; *hum[ə]narru*: molt gròs; *hum[ə]n[ε]t*; *Blanes*: *taula*: *taulota*, *taulassa*, *taularra*, *tauleta*, *taulassarra*, *taulada* (de convidats); la Bisbal d'Empordà: *cap*: *cap[ɔ]t*, *caparràs*, *caparru*, *caparró*, *caparro*, *caparronet*, *capet*.

Al País Valencià, es recullen derivatius de diverses localitats com ara Morella: *d[ɔ]na*, *don[ɔ]ta*, *donassa*, *donarra*, *doneta*, *doniña*; Sanet de la Rectoria: *ullet*, *ull[ε]u*, *ullingo*, *ulliu*: diminutius de ull; *maneta*, *man[ε]ua*, *maniuua*, *maninga*: diminutius de mà; l'Alqueria de la Comtessa (Safor): *home*, *omen[ɔ]t*, *omenás*, *homenarro*, *homenet*, *homeniw*, *homeningo*, *homenico*, *homeniwet*, *homen[ε]w*; Alcoi: *kariua* = careta; Benidorm: *rata*, *ratota*, *ratassa*, *rateta*, *ratiwa*, *rat[ɔ]t*, *ratolí*, *ratolinet*, *ratoliniw*; València: *home*, *homen[ɔ]t*, *homenás*, *homenarro*, *homenét*, *homeniu*, *homeningo*; Alcalà de Xivert: *txic*, *txicás*, *txic[ɔ]t*, *txiquet*, *txicotiño*, *txicotet*.

No hi ha derivatius recollits a la Catalunya del Nord.

Pel que fa a l'alguerès, els quaderns de camp aporten una informació prou rellevant: “*et*, *-eta*: *fill*, *fillet*; *finestra*, *finestreta*; *dona*, *duneta*. Es el diminutiu que s’usa casi exclusivament; augmentatiu pres de l’italià *-ó*”. “Aumentatiu *-aça*; *-ot* (casi no s’usa mai). (*taula*) *taura* > *tauró* (*taula* grossa); *gerra* > *jarró* (*gerra* grossa); *sabata* > *sabató* (*sabata* grossa)”; “diminutiu *-o*: *finestra* > *finestró* (poc usat); *carrer* > *carreró*”.

Examinada la informació i comparada amb els derivatius que apareixen al *DCVB* es pot deduir que aquesta fou molt poc aprofitada per a la redacció de l’apartat “intensius”. Ara com ara s’ignora quina en fou la font de documentació fonamental, tenint en compte que alguns intensius que no tenen marcatge dialectal són propis de determinades varietats.

9. Conclusions

Després d’una primera prospecció a l’apartat intensius “intensius” del *DCVB*, i un cop feta la classificació i enumeració dels derivatius que l’integren, es pot arribar a les conclusions següents:

a) L’apartat “intensius”, present en un 2,46% de les entrades del *DCVB*, inclou un nombre molt desigual de derivatius i presenta una estructura força variada i poc homogènia.

b) Els sufixos són prou recorrents en els derivatius resultants. En un treball posterior, se’n quantificarà la rendibilitat. Amb tot, ja es pot observar que *-et*, *-ot*, *-às* i *-íssim* són els sufixos més rendibles.

c) El sufix *-ot* no adopta sols el valor pejoratiu. Alguns exemples han mostrat que pot tenir valor augmentatiu, i, com informa el *DCVB*, segons les comarques, pot ser usat com a diminutiu. *Cfr. gat > gatot*.

d) No es coneix la procedència exacta de totes les mostres orals dels derivatius que apareixen en el *DCVB*. Tanmateix, l'obra n'il·lustra alguns usos amb referències a fonts escrites tant de caràcter literari com no literari.

e) Aquesta primera aproximació a l'apartat d'"intensius" del *DCVB* obre una nova via d'exploració d'aquesta gran obra lexicogràfica, que aporta tanta informació de característiques diverses i que es desmarca metodològicament i formalment dels diccionaris que foren redactats en el mateix període temporal.

Referències bibliogràfiques

Alcover, Antoni M.; Moll, Francesc de B. 1930 [1935]. *Diccionari català-valencià-balear*, v. I, II. Palma: Imprenta de Mn. Alcover.

Alcover, Antoni M.; Moll, Francesc de B. 1960-1968. *Diccionari català-valencià-balear*. Palma: Ed. Moll.

Cabré, M. Teresa. 1994. *A l'entorn de la paraula (II)*. *Lexicologia catalana*. Barcelona: Empúries.

Cabré, M. Teresa. 2008. La derivació. Dins J. Solà *et al.*, eds. *Gramàtica del català contemporani*. Barcelona: Empúries, pp. 731-774.

Fabra, Pompeu. 1956. *Gramàtica catalana*. Barcelona: Teide.

Institut d'Estudis Catalans. 2016. La derivació per sufixació. La derivació sense afixos derivatius. Dins *Gramàtica de la llengua catalana (GIEC)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, pp. 389-419.

Mascaró, Joan. 1986. *Morfologia*. Barcelona: Enciclopèdia catalana.

Llombart, Josep M. 1960. El *Diccionari català-valencià-balear*. *Los papeles de Son Armadans* 50: 337-350.

Moll, Francesc de B. 1962. "Comment a été fait le *Diccionari català-valencià-balear*". Dins *Actes du X Congrès International de Linguistique et de Philologie Romanes*, vol. II. Paris: Librairie C. Klincksieck, pp. 819-830.

Moll, Aina. 1957. Sufijos nominales y adjetivales en ibicenco. *Revista de Filología Española* XLI.1-4: 341-371.

Perea, Maria Pilar. 2005. "El *Diccionari català-valencià-balear*". Dins *Antoni M. Alcover: dialectòleg, gramàtic, polemista*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, pp. 149-191.

Pérez Saldanya, Manuel *et al.* 1998. *Diccionari de lingüística*. València: Colomar Editors.

Publicacions on-line-Portal Alcover: Disponible a <alcover.iec.cat>.

Notas

¹ Aquest treball s'adscriu al projecte FFI2013-41077-P, finançat pel Ministerio de Economía y Competitividad.

² Vegeu per a la història, el desenvolupament i la composició del *DCVB* els treballs de Llompart (1960), Moll (1962) o Perea (2005), entre altres.

³ Es manté en la reproducció del text la grafia original emprada pel Alcover.

⁴ *Cfr.* els augmentatius que inclou el *DCVB* en l'apartat intensius del mot *dent*: *dentassa*, *dentarra*, *dentota*, *dentot*, *dentarrassa*, *dentarro*, *dentarrota*, *dental*.

⁵ *Cfr.* els diminutius que inclou el *DCVB* en l'apartat intensius del mot *dent*: *dentel-la*, *dentina*, *dentona*, *dentet*, *dentó*, *denteia*, *dentenga*, *dentinga*, *dentineua*, *dentinoia*, *dentinoi*, *dentarrina*, *dentarri* [*sic* per *dentarrí*], *dentiró*, *dentiua*, *dentironet*, *dentissó*, *dentissonet*, *dentolí*, *dentilló*, *dentillonet*, *dentarrinoia*, *dentarrinoi*.

⁶ Els exemples s'han escollit a l'atzar entre el conjunt de lemes que formen part de l'apartat "intensius".

⁷ *DCVB*: *s. v. marfegó*: Màrfega petita o més estreta que la màrfega corrent; en els llits grans sol haver-hi tres marfegons juxtaposats.

⁸ Hi ha dos casos de derivatius acabats en *-ot* acompanyats del sufix *-íssim*, atès que es tracta d'adjectius (*injust*: Intens.: *injustot*, *-ota*; *injustíssim*, *-íssima*; *odios*: Intens.: *odiosot*, *-ota*; *odiosíssim*, *-íssima*).

⁹ Cal recordar que el tercer volum del *DCVB*, obra plenament redactada per Moll, s'inicia amb el mot *cas*.

¹⁰ *DCVB*: *s. v. comú*: II. || 1. Pertanyent a la majoria o a tothom.

¹¹ *DCVB*: *s. v. conservador*: 3. Que professa idees polítiques refractàries a canvis sobtats. «Partit conservador» «Els conservadors i els lliberals».

¹² Cal remarcar que, en aquest cas, el terme valencià és excessivament ampli, ja que la pronúncia que s'indica no és general a tot el dialecte.

¹³ En alguns casos, se cita l'obra però no s'hi inclou l'exemple: *esprimatxat*: Intens.: *esprimatxadot*, *-ota* (Oller Bogeria 10).

¹⁴ *DCVB*: *bequelló* m. dim. per *bec*.

¹⁵ *DCVB*: *s. v. aficionat*: 2. *m. i f.* Persona que es dedica a una ciència, art o ofici, que no és la seva professió.

¹⁶ Malgrat la solució àtona que ofereix el *DCVB*, s'esperaria que aquesta forma fos *al-lotí*.

¹⁷ *DCVB*: *s. v. babal·là*: 2. *m. i f.* Irreflexiu, persona que no posa atenció en el que fa, que està com ensensada (Mall.).

¹⁸ *DCVB*: *s. v. consumació*: El que una o més persones consumeixen a una casa de begudes, a un restaurant, etc.; [...].

¹⁹ Fon.: *sətríλ* (pir-or., or.); *setríλ*, *satríλ* (occ., val.); *sətrij* (mall.); *sətrí* (mall., men., eiv.); *sətréλ* (Arles, Sta. Col. de Q.).

²⁰ *DCVB*: *s. v. ranxo* (castellanisme): Grup nombrós de persones o d'animals (Men.).

²¹ *DCVB*: s. v. *temporal*: 2. m. Tempestat, especialment a la mar.

²² Cfr. les formes derivades incloses en l'entrada *fadrí* del *DCVB*: Intens.–a) Augm.: *fadrinàs*, *fadrinarro*, *fadrinatxo*.–b) Dim.: *fadrinet*, *fadrinetxo*, *fadrinel·lo*, *fadrineu*, *fadriniu*, *fadrinó*, *fadrinoi*, *fadrinic*.–c) Pejor.: *fadrinardo*, *fadrinot*.